

საქართველოს სსრ მემცენიერებათა კავშირის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტის ღირებურობის

დევუტატ თ. ვ. გამყრალიძის გამოსვლა

ბ. თბილისი (ახალშენის პროვინულ-ტერიტორიული

საარჩევნო ოლქი, აჭარის ასსრ)

გაბიძგამყრალიძის ამხანაგო დევუტატებო! ჩემს გამოცხადებაში მინდა შევეცადო მოვლენებში, რომელთა შეხებით სავსეა ამა თუ იმ ფორმით არაერთგვაროვანი დასმულია ჩვენს ურთიერთობაში. ურთიერთობა არსებითად, სწორედ იმით დანიშნულია, რომ პატივი სცა თბილისში 1988 წლის 9 აპრილის ამბების უდანაშაულო მსხვერპლთა ხსოვნას. ეს შეთხვევითი არ არის. თბილისის ტრაგედიაში შექარა ცხელია და ლახვარი ჩასცა. ზოგადსაგოებრივ დიპლომატიკურ და პოლიტიკურ ურთიერთობის განვითარება ახლა ძნელია.

მე შევიხებო საკითხებს, რომლებიც უკავშირდება ჩვენი საზოგადოების იმ ახალი კურსის თვით ხელშეწყობას, რომელსაც იწვევდა „გარდაქმნა“, „განახლება“, „დემოკრატიზაცია“, „საქარაოება“, რომლის განხორციელებაშიც, ხაზგასმით ანგარიშით, დამოკიდებულია ჩვენი შარვალი-როგანო ქვეყნის და, შეხატოა, მთელი ჩვენი პლანეტის ურთიერთობის არსებობის ფორმა და სახეობა.

მე შევიხებო თბილისში 9 აპრილის მომხდარი ტრაგიკული ამბების და შედეგების განმარტებას იმ ამბების ჩვენს საზოგადოებაში საზოგადოებრივი შექმნის ფუნქციონირების თვალსაზრისით, მოქმედი კონსტიტუციური უფლებების თვალსაზრისით.

უნდა გამოვანგარიშოთ მთელი სამართალი და ვთქვათ ვინ ბოლომდე, მხოლოდ ახლა შეუძლებელია შეიძლება შევიდეთ ერთგვარი, სამართლებრივი განმარტება იმის, რომ მომხდარი ამბების ტრაგიკული მოვლენების მიხედვით აღარ განხორციელდა.

ჩვენი ქვეყანა და მთელი სსრკის სფეროები, საზოგადოებრივი და შედეგით, რომელთა მიხედვითაც ცხდა, ამოცანის დიდი, საბოლოო თბილისში უნასწავლო მთავრობის და მთავრობის განხორციელების გარეგანი საზოგადოებრივი უდანაშაულო ადამიანთა ურთიერთობის თვალსაზრისით, რომელიც დასრულდა, რომელსაც მსხვერპლთა მოვლა, მთავრობის, რომელიც ამა თანამედროვე სფეროში, იყო მშვიდობიანი, ხადეც არ გამოუყენებიათ ძალადობა და არ უფლება ძალადობის წინაშე. არცა მოვიტყობთ ხალხს წინ მდებარე მოვლენებზე, ხრუთის, გაუფრთხილებლად გამოჩნდნენ ტანკები და ქვეშევრდანიანობის რიგები, ხალხი, რომ-

ელიც გრძობდა სამშრომლობას, ახლებული ხანობებით იღვა, მღეროდა ძველ ხიმღერებს და ლოცულობდა. მთელი ამ ხურათის შესახებ უდამოწინებო დეტალურად აღვნიშნავ შეიძლება არსებული კვირის და ფოტომასალებით, დაწარმოებულია და შიტინგის სხვა მონაწილეთა, მრავალრიცხოვან მოქმეთა ჩვენებით (რამდენადაც ვიცო, ამ ვადამასალებს დღეს უჩვენებენ შვიდ საათზე).

ქარის ნაწილებმა ხელკეტებთან ერთად გამოიყენეს მისხანის ხელნაწილები და მოქმედი ქიმიური ნივთიერებანი, რაც რეციტიკურად განაუხადეს საქართველოს სსრ განხორციელების დაცვის სამინისტროს სპეციალურ კომისიის, რომლის შემადგენელია მონაწილეობდნენ მოსკოველი და ლენინგრადელი ექსპერტებიც, მთლიან მოგვიანებით აგრეთვე შევიტარიდან, გერმანიის უნივერსიტეტის რესპუბლიკიდან, ხურანგეთიდან, ამერიკის შეერთებული შტატებიდან ჩვენთან მოწვეული საერთაშორისო ექსპერტები, ექიმები და ტექნიკოსებიც.

ეს სამხედრო ოპერაცია, რომელსაც ხელმძღვანელობდა ამერიკის საზოგადოების ოლქის ქარების სარდალი, გენერალ-პოლკოვნიკი რობერტო, რომელიც ჩანს, ჩაქოქებული იყო არა როგორც მშვიდობიანი მთავრობის გარეგანი ოპერაცია, არამედ წინასწარ დიდებოლი ხელმძღვანელი ოპერაცია ხალხის გახურებლად, რადგან ოპერაციის დაწყების წინ არ უფლება დამხდებოდა მხრივ გამოვლილებული მოქმედებები ან მოქმედებები. განხორციელდა ჩაქოქების განხორციელება, რადგან მოქმედებები და შედეგები ხელნაწილები ურტყამდნენ მთელი მთავრობის იმ მწოდებარე მოვლენებს, ქალიშვილებს და სხვა უფლებების, ექიმებს და მთელი ქარის მოქმედების დამხდებარე მოქმედებებს.

ხოცოდნენ ამერიკის, რომლებსაც ახლადან ვუთქვამენ სამხედრო-კონსტიტუციონალურ ურტყამდნენ ადვოკატობაში, მთლიანად შეუტყობდა, რომლებიც, არსებობდნენ რა თვითან საზოგადოებრივ მოვლენას, ცდილობდნენ გადაერიჩინათ მოქალაქეები.

რეციტიკური მონაცემებით, ტრაგიკული ადვოკატი დიდუბა თქვამდნენ ადამიანი, რომელიც თანამდებარე ქალიშვილის უფროსი, რომელიც, რომელიც — 18 წლისა, სამხედრო ოლქის გარდაცვლილი.

მოგვიანებით ცენტრალური და სამხედრო პრესა და „მოქმედების პრესა“ კი წერდნენ, ქართველი მამაკაცები თავიანთ საკუთარ ქალებსა და ბავშვებს ხოცოდნენ, ხოლო ქარისკაცები, თურმე, ცდილობდნენ გადაერიჩინათ და დაეცათ ისინი თავიანთი გაუფრთხილებული მამაკაცების თავდასხმებისაგან. ხურათი, აღმავლობისგან, რომ მახობრივი ინფორმაციის საშუალებები, განსაკუთრებით ცენტრალური პრესა და ტელევიზია, პროგრამა „ქრემია“, მოვლენებს უფლებად და ტენდენციურად აშუქებდნენ და ამტკიცებდნენ, თითქმის ხალხს ხრუთიდან გაუგებრად, ნარკოზობილშია კულებში“ იმსხვერპლთა, ყოველივე ეს კავოცების თავისი არაკომპეტენტურიობითა და პრიმიტიულობით.

განსაკუთრებით გვიჩნავს დემონსტრანტთა წინააღმდეგ მომწამულე ქიმიური ნივთიერებების გამოყენების ფაქტი. ყოველივე ეს შეუთავსებელია ცივილიზებულ საზოგადოებაში მიღებულ მორალურ და სამართლებრივ ნორმებთან, უნდა შევიჩინოთ დანაშაულად ხაყუთარი ხალხისა და ხურათი და ამიანდრობის წინაშე დანაშაული იყო მომწამულე ქიმიური ნივთიერების გამოყენება, მაგრამ არანაკლები დანაშაული იყო ისიც, რომ დიდი ხნის განმავლობაში ამ ფაქტს მთავრობის რაბაც მოხუცა ვაშით მოქალაქულ მსხვერპლთა მდგომარეობის გართულება ან დაღუბა. რომლებსაც დროულად ვერ გაეწია შეხება იმის სამხედრო დამხარება. უფრო მეტიც, სამხედრო ბელისუფლებმა, რომლებსაც დამხდნენ მოქმედებები ქიმიური ნივთიერებების გამოყენების ფაქტს და დროულად არ განხორციელდნენ დამხდნენ რაზმების მოქმედების რეციტიკური დეგრადაცია, მთი ბელი შეუწყვეს ადამიანი, განსაკუთრებით მავნე და მოწამულე, შედეგად მახობრივ მოქმედებაში ამერიკის ტრაგიკული ამბებიდან ორი-ხამი ციარის წინააღმდეგ ხმდებარე ბელისუფლებანი გახდები მიწურების გამო დიდხანს ქალთად უარს ამბობდნენ იცნობა მომწამულე ქიმიური ნივთიერებების გამოყენების ფაქტი. იმართ წოდებული „ჩერიოზუხას“ — ცრემლხადენი ნივთიერების ქლორაცეტოფენონის — გამოყენება ცნეს მხოლოდ 12 აპრილს, მთლიან ვიტანში სამხრისხად ცნობილი ქლორაციტილი მომწამულე ნივთიერების სიონის გამოყენება —

მხოლოდ თვის დამტევს, ისიც სა-
ზოგადოებრიობისა და მოსკოვის,
კიევის, სარატოვისაგან სახალხო
დეპუტატთა მტკიცე შეგავლენით.

ახლანან უცხოელმა ტოქსიკოლო-
გმა ექსპერტიზა დაადგინეს ვა-
მოყენებულ ქიმიურ მოწმავსებელ
ნივთიერებებს შორის კიდევ ერთი
ძლიერმოქმედი მხლავი შხამის —
ქლოროპირინის არსებობა, რომ-
ელიც გამოყენებული იყო პირვე-
ლი მსოფლიო ომში.

იმან, რომ ექიმებს თავიდანვე
არ ჰქონდა ინფორმაცია მოწმავ-
სებულ ნივთიერებების შედგენი-
ლობისა და სტრუქტურის შესა-
ხებზე, უაღრესად გააძნელა მეურ-
ნეობა, გამოიწვია საყოველთაო
აღშფოთება და გულისწყრომა
მოსახლეობაში. მოწმავსებულთა დი-
დმა ქველსა მის გამო შემშლილმა
გამოაყენა.

გამოძიების შედეგად გამოირკვა,
რომ ქიმიური მოწმავსებელი ნივთ-
იერებანი გამოყენებით არ მარ-
ტო მთავრობის ხელის წინ მდებ-
არე მოკლან, არამედ ახლომან-
ლო პერიტორიებზეც (პარისკაც-
ები შხამიან ქველსებებს იხრდნენ
შენიღებში, სადაც დევნილი ხალხი
თავს აფარებდა.

დღევანდელი მოწმავსების ნიშნე-
ბით სამედიცინო დაწინებულებებს
მიმართა 8600-ზე მეტმა კაცმა,
რომელთაგან სტაციონარულ მეურ-
ნეობას გადის 800-მდე კაცი,
ზოგიერთის მდგომარეობა ქერ

ინებ მძიმეა. ეს მოწყენები დაა-
დასტურეს საერთაშორისო წი-
თელი ჯერის წარმომადგენლებმა.
ამერიკელ ექსპერტთა ქველსა, ად-
ამიანის უფლებებისათვის მებრძო-
ლმა ექიმებმა, ფრანგმა ექსპერ-
ტებმა „უხანჯებელი ექიმებმა“.

არანაკლებ ტრაგიკულია ვითარ-
ებებია ამბები მ აპრილის შედე-
გაც. თბილისში კომუნისტების სა-
თის შემოღობის, რაც ქველსის მო-
ხახლეობის ეფუძა ძალის შეზღუდ-
ვზე ხელ რაღვენიერ წუთით ადრე,
მძიმე შედეგები გამოყვ. კომუნ-
დისტების სათის გამოცხადებამან
წახევირა სათის შემდეგ ახალგაზ-
რდა კაც ტყვია დაახლეც და მო-
კლავს მისწამაში რამდენიმე კაცი
დაიჭრა, მათ შორის თარმეტა
წლის ბავშვი, რომელიც ველისი-
ბედიან დახიარბადა.

მ აპრილის ტრაგიკული ამბების
ურყვარელი შედეგებია დღესაც
შენიღებმა, განსაკუთრებით ბავშ-
ვებსა და მოზარდებს შორის, რომ-
ლებსაც უცხოელმა ექსპერტებმა
დაუდგინეს ეგრეთ წოდებული „ქ-
ტატაროვანე მარბრავი ფიქვადე-
წერი რეჟივის“ სინდრომი.

ჩვენ აღნიშნავთ რესპუბლიკაში
დაძაბულობის განსაკუთრებით მა-
ღალ დონეს, რომელიც უკვე
წუთს შეიძლება გადაიქცეს სხვა-
დასხვადგარ განუქვერტიელ მოქმე-
დებამ. მხოლოდ სრულ საქარო-
ბაში და დაწინავეთა დიქსა შეუ-
ძლია თავიდან აგაცილოს ამ ტრა-
გიდიის კვახატარადული შეწყვე-
დება ჩვენს თანამოქალაქიების
ქვევებსა და მოზალურ მდგომარე-
ობაზე ქვევებს მთელ ტერიტორი-
აზე.

მ აპრილის ქალქ თბილისში მო-
მხდარ ტრაგიდიას და მის შედეგ-
ებს მთელი ქართველი ერია ავი-
ვამს, როგორც საყოველთაო ერ-
ოვნულ უზღუდრების, რომლის
მნიშვნელობა სცილდება გარკვე-
ულ ფარგლებს და ეხება ხალხთა
უფლებებისა და თავისუფლებების

ზოგადგაკეთებრობა პრინციპის.

როგორც მოხდა, რომ სამართლებ-
რივ სოციალისტურ ხახელმწიფო-
ში დატრიალდა ტრაგიკული ამბე-
ბი ხალხის ძირითადი კონსტიტუ-
ციური უფლებებისა და ადამიან-
ურობის საყოველთაოდ აღიარებ-
ული პრინციპების დარღვევა?
თბილისში მ აპრილს მომხდარმა
ტრაგიდიამ გამოავლინა ამჟამად
სსრ კავშირში მოქმედი სამართ-
ლებრივი მექანიზმის სრული უსუს-
რობა, რომლის დროსაც არა მარ-
ტო ადამიანებს, არამედ მთელი
რესპუბლიკის ბედსაც კი შეიძ-
ვრება დემოკრატიზაციისა და პრო-
გრესის პროცესისაგან მტრუ-
ლმა, უმასუხისმგებლად რე-
ქციულმა ძალებმა საერთოშე-
შეუქმნა. ესნით თუ არა იმ
ადამიანებს, რომლებიც მშვი-
დობიან დემონსტრანტთა წინააღ-
მდეგ ორღლებული ხელბარებისა და
მოწმავსებელი ქიმიური ნივთიერ-
ებების გამოყენების ბრძანებას
იძლევიან, რომ ამით კლავენ მთე-
ლი თაობის, მთელი ხალხის სულს
და გამოუსწორებელ შიანს აყენ-
ებენ ეროვნებათშორის ურთიერ-
ობას, შიანს, რომლის უფარყოფი-
თი შედეგები მწინააა გააზავდა.

მ აპრილს თბილისში მომხდარი
ამბების შესახებ პარტიული, საზ-
გოთა და სამხედრო უწყებების
მხერ მიღებულ გადაწყვეტილებე-
ბა კანონიერების სამართლებრივი
ანალიზი ეგვს არ იწვევს, რომ
ჩვენში მზირად უმასუხისმგებლად
არღვევენ ხალხთა სუფერულ
კონსტიტუციურ უფლებებს და
რომ ჩვენს ქვეყანაში სამართლებ-
რივი ხახელმწიფოს ჩამოყალიბე-
ბის პროცესი ქერ კიდევ ჩანახახის
მდგომარეობაშია. ჩვენ მოგვი-
დებთ დაუფარავად, საქაროდ და
მასუხისმგებლობის გრძნობით გამო-
აძლიან თბილისში მომხდარმა ეს
სისულაის დარბევა, 1988 წლის მ
აპრილს ამ „სისულაის ცვირის“
შედეგები, გამოაქვლიან ამ დი-
შაულის ნაშედეგი — ბრადეულნი-
და დასაქონ იხიან, თუღვეც სა-
ხედრო და პოლიტიკური ბედის-
უფლების უხალღეს ეწელონებს
განეკუთვნებოლენ.

დაწინავეთა დაუხელობას მთე-
ლი საზოგადოებრიობა ავიქვამს
უხალღეს პარტიული აძარბებისა
და სამხედრო სარღობის უყ-
ლისშეშელობამ. პოლიტიკური
შეუახება უწინა მთიცი მომხდარ
ამბებს. იხეთი მასუხიან დაგვიძა-
და აქცია, რომლებაც ახეთი მო-
ლოტარები შედეგები მოყვან, წი-
ნაქარა უწინა სოციალდო ქვევანს
უხალღეს ხელმძღვანელობას.

ეგრეთვე პოლიტიკურმა რადი-
კალმა მ აპრილს თბილისში გა-
მოტვიდობული ხალხისკეთი
ობრბიტის კვახატარადული და-
წინავეთა სსრ კავშირის უხალღეს
საქონ უფლებების შეზღუდვას
28 ეთლისწინაშელოტარების ბრძ-
ნებულობის საზოგადოებრივი წი-
რების დაუხელობას სსრ კავში-
რის შინაგან საქმეთა სამინისტ-
როს შინაგან ქარბას მოლოტ-
არებისა და უფლებების შეზღ-
ვება. თბილისში მომხდარმა ტრა-
გიკული ამბებმა თვალთვლედ
დაგვანახვა, როდენ ხაშიში ეს
„ბრძანებულება“ თვალთვლედ
გვცების შემხხვევამა, და ღი-
სებრავმა დააუფრა იმის საუღებ-
ბლობა, რომ ვადისხეჩის ამ სე-
ერთად გუაქმდეს, 1988-ის
კარც სხვათა შორის, მოგვი-
თო სხვა სკაპინსებლობა ქტატ-
მაჯალითად, მ აპრილისა, რომ-
ელიც უცნაურად დაბნახვა დრო-
ის მხრავ თბილისში მ აპრილს
მომხდარ ტრაგიკულ ამბებს ამას
უყავშირდებთ, კერძოდ, ეგრეთ

წოდებული „ხანგებო დანიშნუ-
ლების“ ნაწილების ფაქტობრი-
ვად კი სტაციონარული ნაწილე-
ბის, როგორც მაგნიტა უწოდებენ,
პროფესიული სკვლელების საშა-
რლებრივი სტატუსის საკითხი,
რომლებიც თბილისის ობერაციის
დროს გამოარჩეოდნენ განსაკუ-
თრებული სისახეიითა და მზე-
ცობით.

მ აპრილის ტრაგიდიის და მო-
მდგენო პერიოდის გამოძიების
პროცესში გამოვლინდა ამ ამბე-
ბში საქართველოს კომპარტიის
ცენტრალური კომიტეტის მხერ
შევივის შორის ნილოუსის საძი-
რახხი რაღვი, რომელიც არც
კი გამოცხადებულა საქართველოს
სსრ უხალღესი საბჭოს მ აპრი-
ლის ამბების გამოძიებულ კო-
მისიაში. ამასთან დაკავშირებით
მისწვეწონილად მიმანია აქ,
სსრ კავშირის სახალხო დემუკრა-
ტია ყრღობაზე, ადვარა საკითხი
მოკავშირე რესპუბლიკებში საე-
როოდ ეგრეთ წოდებულ „მეო-
რე შევივის“ რაღვისა და ფუნქ-
ციების შესახებ, რომელიც ცენტ-
რიდან იგზავნება და იხიწენა.

„მეფისნაცვლობის“ ახეთი ინ-
ტიტუტის შექმნის პარტიული „უძ-
რახხის“ ხანას და წინა პერიოდ-
საც კი უყავშირდება და არ შე-
იძლება გამართლებული იყოს
მოკავშირე რესპუბლიკებში სო-
ლიტარული რეფორმებისა და სე-
ვერენიტების წადის ახლანდელ
პირობებში. ეს ადამიანები, ჩვეუ-
ლებრივ, არ იცნობენ ეროვნულ
ტრადიციებს, რესპუბლიკის შეკი-
დრი მოხახლეობის კულტურასა
და უნას, რაც ფართო საზოგ-
ადებრიობის უმასუფილებას და
ახეთი ხელმძღვანელობის ხალ-
ხის უნდაბლობას იწვევს. ჩვე-
ბაში, „მეფისნაცვლობის“ ახე-
თი ინტიტუტის ანაქრონიზმა ახ-
ლანდელ პირობებში და უწინა
გუაქმდეს. მოკავშირე რესპუბლი-
კის მთელ ხელმძღვანელობას უწ-
და არჩეულენ მხოლოდ და მხო-
ლოდ ადგილობრივი მოხახლეობ-
იდან, რესპუბლიკის მოხალღე
ხალღების ეროვნული ვარბობები-
სა და ეროვნული ღირხების გათ-
ვალისწინებით.

ჩვენს რესპუბლიკის მთელი მო-
ხალღობის ეროვნული ვარბობე-
ბის შეურაცხყოფით უდიდესი
ცინიზმის გამოვლინება, მგავლო-
თად, ის, რომ გენერალ-პოლოკო-
ნოი რადიონოვი ქერ კიდევ ზის
სსრ კავშირის სახალხო დემუკრა-
ტია ყრღობაზე, როგორც ქარ-
თული ტრადიციული და წარმო-
მადგენელი, მხუზედავად იმას,
რომ ზის ამომხრეულებმა უკვე
გამოუცხადეს უნდაბლობა რე-
ვოლუციური უფლებების და ვაწვე-
ბის შექმნა კონსტიტუციის შესაბ-
ნისად (სსრკში დარბაზში).

გენერალ-პოლოკოვნიე რადი-
ონოვი არა აქვს არც მორალური,
არც ეურთიერული უფლება დარ-
ჩეს სსრ კავშირის სახალხო დე-
მუკრატად საქართველოდან. სსრ
კავშირის სსრკში დემუკრატს მ-
ანე უწდა ეწმოდეს, რომ იგი ხა-
ლხის რჩეული და მისი ინტერე-
სების დამცველია, და არა მისი
დასხელო. (ბაშში).

თბილისის ტრაგიკული ამბების
და მთელი ქართველი ერისათვის
მთლი მძიმე შედეგების ხაში ჩვე-
ცილობას დასახრდობ მინდა
მოგვიწერო სრულიად საქართვე-
ლის კთალეიკის-პარტიარქის, უწ-
მინდეს და უნეტარების ილია მე-
რის ხატყვება, ნათქვამი მ აპ-
რილის ამბების გამოძიებელი კო-

მისი წიგნითა, აქვეყნებულა მ
სახაროვან ხალხებში: „მონღო-
ისტი, რომ სწორედ ქართველმა
ომის დემოკრატმა მძიმე ქვერი და
ამით იხნა სხვა ტარბი ახეთი
დღეო უნდაბლობისაგან. ადარ
რამ ახალად და ახოლოდეს ადარ
უნდა განმეორდეს“. (ბაშში, დემუ-
კრატთა საწილო ფიქვზე დგება).

IS.

დანაშაული პლაკინსკოვის

ნიმუშები

საქადემიკოს თამაზ გამყრალიძის განცხადება
სსრკ საკადემიკოსის წინასწარჩემის კონფერენციისა
1989 წლის 19 აპრილს

ჭვირვალ მგვობრები, კოლეგებო!

ჩახაყ შე ახლა მოგახსენებთ უშუალო კავშირში იმ საკითხებთან, რომელიც განხილულია ჩვენ აქ შეჯამებით. მე მინდა დღეს გამოვიყენო თქვენს წინაშე, სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის სახალხო დემუტატა წინასწარჩემის კონფერენციაზე, განცხადებით იმ საკითხის თაობაზე, რომელიც ეხება ჩვენი სახელმწიფოს ახალ კურსს, წოდებული „გარდაქმნად“ „გახალგაზრდად“, „დემოკრატიზაცია“ „საქარომად“, რაზედაც დამოკიდებულია არსებითად ჩვენი მრავალეროვანი სახელმწიფოს მომავალი არსებობის ფორმა სასოთხო და, საბოლოო ანგარიშით, ალბათ მთელი ჩვენი პლანეტის არსებობაც.

მიმდინარე წლის 9 აპრილს დღის 4 საათზე არასანქციონირებული შეხვედრისათვის დემონსტრაციისა და შიტინგის დაშლის სახელით ქალაქ თბილისში ჩადენილი იყო უღანაშაულო ადამიანთა ეროვნულ გაუმართლებელი, უპრემცედენტო მახინჯი რეჟიმი-დაწოკება, რომელსაც ადამიანთა მსხვერპლი მოჰყვა. მოკლულთა უმრავლესობა ქალებია, მათ შორის, არასრულწლოვანები და ბანდაშულები.

სამშვიდო ნაწილებს მიერ ხელკეტებთან ერთად გამოყენებული იყო მესანგრის ახარები და ქიმიური მომწამვლელი ნივთიერებები, რის შესახებაც ოფიციალურად განაცხადა საქართველოს ხსრ კანდაციის სამინისტროს სპეციალურმა კომისიამ, რომლის მუშაობაშიც მონაწილეობას იღებდნენ ექსპერტები მოსკოვიდან და ლენინგრადიდან.

დღეს რომ დავიხსენებოთ რაც და რეცხვითარებულთა მშენებელი შეტევა დაქარაღი, მათ შორის ზოგჯერ იმყოფება მძიმე მდგომარეობაში მყოფი პრივილეგიისა და მოქმედების ნივთიერების შემოქმედების შედეგად თავისი სისახეობით ამ არსებულმა აქციამ გამოიწვია მთელი ჩვენი საზოგადოებრიობის ღრმა აღშფოთება და გულანწყრობა. ეს სახეებით ეწინააღმდეგება გარსაქარომათა და დემოკრატიზაციის პრინციპებს, სრულიად შეუთავსებელია მორალურ და უფლებრივ ნორმებთან, რომლებიც შედგებულია ცივილიზებული საზოგადოებაში და რომლებიც განსხვავდნენ უნდა იქნას საკუთარი ხალხის წინააღმდეგ ჩადენილ დანაშაულად.

აღმშფოთებელია ეს ფაქტიც, რომ ცენტრალური პარტია და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებანი უკლებლად და ტენდენციურად აშუქებენ მოვლენებს და ამტკიცებენ, თითქმის იმ სახედისწერის ხალხს გახდა მსხვერპლი გაუგებარია საიდან „წარმოქმნილ ქალებსა“.

დღეს საზოგადოება მთავრად — ახლა — შექმნილია წინააღმდეგობა იმ ტრიბუნალ მოვლენებისა, ამ მოვლენების მიმართ გამოიძიებს, დამნაშავეთა გამოკვლენას და კასტრაციასა მათზე.

ამ დანაშაულებრივი აქციის გამოიძიებლად რეგულარულად შექმნილია უმადლები სახეის სპეციალური კომისია, რომელსაც შედის საქართველოს საზოგადოებრიობის — მეცნიერებათა აკადემიის, უნივერსიტეტის, მწერალთა კავშირის და სხვა საზოგადოებრივი ორგანიზაციების — კომპეტენტური წარმომადგენლები.

მე მინდა როგორც სსრკ სახალხო დემუტატმა დღეს გამოვიყენო და გამოვიყენო იმის გამო, რომ ამ კომისიის მუშაობაში თანხმობა განაცხადეს მთელი მოსწრულია. საკავშირო მეცნიერებათა აკადემიის წევრებმა, სახალხო დემუტატის კანდადატებმა აკადემიკოსმა ანდრო სანაროვმა, აკადემიკოსმა დიიტრი ლისანოვმა, დემიკოსმა როსლან ხაგდევმა.

აღმშფოთლ კომისიაზე ჩვენი ქვეყნის ამ გამოხენლ მოღვაწეთა მონაწილეობა მის მუშაობას შეშუბებს დიდ საზოგადოებრივ უღერადობას და სრული მიხედვით გაჩინების მიანქებს აღმანურობის წინააღმდეგ ჩადენილი ამ შეზარათა დანაშაულის გამოძიებას.

მე მინდა, რომ სსრკ მეცნიერებათა აკადემია, ჩვენი აკადემიის წინასწარჩემის კონფერენცია სათანადოდ უნდა გაჩინებულად ამ შეზარათ აქციას, რომელიც ღრმად სცემს მთავრობას მიერ გამოცხადებულ ახალ კურსს ქვეყნის დემოკრატიზაციისა და მოკლეთურ-გომომიურ გარდაქმნაზე.

თბილისში დატრიალებული ტრაგედია შევა ქართული ხალხის ისტორიაში როგორც 1989 წლის 9 აპრილის „სახალხო აკად“.

ყრილობის დოკუმენტებიდან

სსრ კავშირის სახალხო დემოკრატიული რევოლუციის განუყოფელი ნაწილი დასაბუთებულია წინასწარ დადგენილ კანონმდებლობაში

თავისუფალი საქართველო უნდა იქნეს სახალხო და სოციალისტური საქართველო. განვითარება უნდა იქნეს სახალხო და სოციალისტური

საზოგადოებრივი დემოკრატია.

ამის საფუძვლად უნდა ჰქონდეს სახალხო, კომუნისტური იდეოლოგიის დოკუმენტები.

საბუნებისმიერად უნდა იქნეს განვითარების გზა.

კვირისათვის დავალებანი

ჩვენ ყველანი ღრმად დამწუხრებულნი და მკვლევარნი თავს ვხრით ბიუროკრატის ტერიტორიაზე; ტრანსციმენტის მიგისტრალზე მომხდარი შემხარავე კატასტროფის მსხვერპლთა წინაშე.

თავისი შიშით შედეგებით ანალოგიური კატასტროფები მოხდა ჩვენი სახელმწიფოს სხვა რეგიონებშიც, კერძოდ, საქართველოში.

თბილისის 9 აპრილის ტრაგედია დახრდილა ჩვენი რესპუბლიკის სხვა უბედურებანი. მუდველობაში მიქვს, უწინარესად, აქარაში ამ ცოტა ბნის წინათ მომხდარი სტიქიური უბედურება, რომელმაც უპირავე ბაღში შეიწირა და ასობით ოჯახი უსახლკაროდ დატოვა. მინი დაუყოვნებლივ უნდა დავისახლოთ და მოვაწყუთ ახალ ტერიტორიებზე. საქართველოს — მკითხველნი ჩვენი რესპუბლიკის პირობებში ამ პრობლემის გადაჭრა, ჩინს, დიდად ვაგვიჭირდება.

როგორც საბჭოთა კავშირის სახალხო დემოკრატიის აქარისაგან, მინდა ყრილობისა და უკვე ჩამოყალიბებული ცენტრალური სახელმწიფო ორგანოების ყურადღება მივაქცოთ ამ ტრაგედიასაც, რომელიც საქართველოში მოხდა, და მის შედეგებსაც.

მაგრამ ახლა მინდა ფიქრებით დაუბრუნდე ჩვენი ყრილობის ამ რამდენიმე დღის წინანდელ სხდომას და გაეხსენო ჩვენი ხალხისათვის გაუგებარი განცხადება ამ ტრიბუნლიდან, რომელიც ყოფილმა ავღანეთში მეთაურმა, ამჟამად კომკავშირისაგან ჩერკასელმა დემუტატმა ვაკეთა იმის თაობაზე, თითქოს ლატვიელთა და ქართველთა რაღაც „მოიერიშე რაზმები“ შექმნილიყოს. ეს

გადაკრით თქვა თავის გამოსვლაში ვალენტინ რასპუტინმა. ეს ითქვა იქ ჩვენს გუშინდელ სხდომაზეც. ლატვიელმა ამხანაგებმა იქ უკვე ბრძანეს, რომ ლატვიაში არაერთი „მოიერიშე რაზმი“ არ არსებობს, ამასვე ვაცხადებ საქართველოს მიმართაც.

საქართველოში არ არიან არავითარი „ემისრები“ და „მოიერიშეები“, სამაგიეროდ შრავლად არიან ავღანეთში დაღუპული ქართველი კაბუკები და კიდევ უფრო მეტი — ახალგაზრდები, რომლებიც საპუდამოდ დახეიბდნენ.

მათ ახლა ყოველმხრივი, ნაყოფიერი და საქმიანი დახმარება ესაჭიროებათ, და არა მსოფრივ ზემოებზე ავღანეთში გამოჩენილი მეომარული გმირობის ხორტა-დიდება, როგორც ეს 2 ივნისს მოხდა ჩვენს სხდომაზე.

როგორ გამახსენა ყოველივე ამან ძველი, გარდაქმნილი დროების პრაქტიკა და აზრთაგანწყობილება!

შევშფოთდი, შევშინდი კიდევ იმ დღეს!

იმათ, ვინც ტაშს უკრავს დამსჯელ გენერალს და ამჟვე დროს გმობს თავის გამოჩენილ კომანისტ მეტონერს, აკადემიკოს ანდრია სახაროვს, ჩვენი ქვეყნის დემოკრატიული ძალების წარმომადგენლებად ვერ ჩავთვლით.

ასეთი რამ არ უნდა ხდებოდეს საბჭოთა კავშირის სახალხო დემუტატთა ყრილობაზე.

1989 წლის, 9 ივნისი

თამაზ გაბუჩაშვილიძე,
ლენინური პარტიის დირექტორი,
აკადემიკოსი

العلا

სსრ კავშირის უზენაესი საბჭოს სესიაცა

თავად გაშყრულსა სვამს საპითსს გაერთიანებული ერების
ორგანიზაციის წევრად საქართველოს მიღების შესახებ

პატივისცემულ თანამემამულე, პარტიულ სახალხო დეპუტატებო!

მე მინდა ზოგიერთი მოსახრება მოგახსენოთ ფედერაციის შესახებ კანონპროექტის მე-5 მუხლის თაობაზე, რომელიც ეხება მოკავშირე რესპუბლიკათა უფლებამოსილებას, დაამყარონ კავშირი უცხოურ სახელმწიფოებთან და მიიღონ მონაწილეობა საერთაშორისო ორგანიზაციების საქმიანობაში.

გვარწმუნებენ, რომ ცენტრალური ხელისუფლება მიისწრაფვის ახალი კავშირის აგებისაკენ სუვერენული და დამოუკიდებელი რესპუბლიკებით. ამგვარი კავშირი ჩვენ წარმოგვიდგენია, როგორც ნაბიჯად თანასწორუფლებიან რესპუბლიკათა გაერთიანება, და არა როგორც ისეთი კავშირი, რომელშიც, თუ გორჯ

ორულის პარაფრაზირებას მოვახდენთ, ყველანი „თანაბარია“, მაგრამ ზოგი უფრო თანაბარია“, ვიდრე სხვა.

რესპუბლიკათა თანაბარუფლებიანობასა და სუვერენიტეტზე სსრ კავშირის არსებობის ახლანდელ ეტაპზეც ლაპარაკობენ, კავშირისა, რომელიც თითქოს აერთიანებს დამოუკიდებელ და სრულუფლებიან რესპუბლიკებს, თავიანთი უზენაესი საბჭო რომ აქვთ, თავიანთი მინისტრთა საბჭო, საკუთარი საგარეო საქმეთა სამინისტრო, ზოგიერთ რესპუბლიკას — საკუთარი პრეზიდენტიც კი შეეძლება...

ასეთ ვითარებაში სსრ კავშირის გარდაქმნის ამ ეტაპზეც კი დროულია დაესვათ საკითხი თითოეული მოკავშირე რესპუბლიკის (და არა მხოლოდ ზოგიერთის) შესვლის შესახებ გაერთიან

ებულ ენების ორგანიზაციაში მის სრულუფლებიან და დამოუკიდებელ წევრად.

ასეთ შემთხვევაში სამოკავშირეო ინტერესები ამ საერთაშორისო ორგანიზაციაში შეუძლებოდა წარმოედგინა თითოეულ ამ მოკავშირე რესპუბლიკას მონაცვლეობით.

მე ვსვამ საკითხს, აღიძრას შუამდგომლობა სათანადო საერთაშორისო ორგანიზაციების წინაშე, რათა თითოეული მოკავშირე რესპუბლიკა შევიდეს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციაში როგორც მისი სრულუფლებიანი წევრი, არსებული კონსტიტუციური ნორმების შესაბამისად, და გათხოვთ, სსრ კავშირის უზენაესმა საბჭომ კენჭი უყაროს ჩემს ამ წინადადებას.

1990 წლის 26 აპრილი.

განა მთავრია, რომ დაუშვავლია ჩვეული ენა გამოავსხალდო
პროვინციური ურთიერთობის ორგანიზაციის

პატივისცემულ თანამემამულე, პარტიულ სახალხო დეპუტატებო!

მე მინდა ხმა ავიმალო ენის შესახებ კანონის იმ მუხლების წინააღმდეგ, სადაც რუსული ენა განიხილულია როგორც სსრ კავშირის ოფიციალური ენა, რომელიც გამოიყენება როგორც ერთგვარაღმართის ურთიერთობის საშუალება.

რუსული ენის სამართლებრივი სტატუსის ამგვარი გასაზღვრვა ნაკლებია, როგორც უფლებრივი, ასევე პრაქტიკული. რუსული ენის გამოყენება ურთიერთობის ენის უფლებრივი სტატუსის განსაზღვრა, თუ რა ენაზე უნდა ხდებოდეს იალკულ ეროვნებათა თუ ეროვნულ ჯგუფთა წარმომადგენლების შორის ურთიერთობა. აღბათ უფრო სწორად იქნებოდა, რუსულზე როგორც სსრ კავშირის ფარგლებში რესპუბლიკათაშორის ურთიერთობის ენაზე გველაპარაკა.

ენა მარტო ურთიერთობის საშუალება კი არ არის, არამედ მთელი ხალხის მსოფლმხედველობა, გარემომცველი სინამდვილის აღქმის საშუალება, მისი კულტურის განუყოფელი ნაწილია; ენა ხალხის ეროვნული თვითაღმკვიდრების ერთ-ერთი ძირითადი საშუალებაა.

ამიტომაც, სწორედ, რომ ასე მტკიცებულადა აღიქმება ეროვნული უნიტარული კულტურის შექმნის საშუალება, ენა, ეროვნული ენის მხარდაჭერა საბაბით, გაძევების და მიგრაციებისა და გამომდინარეობის შევიწროების შედეგად.

ამიტომაც, საკითხი განხილვისას საჭიროა უფროსად დელიკატურობა და ნიჭიერი, რათა არ შევიდეთ ენა ხალხის ეროვნულ გრძობებს.

რუსული ენის „ერთაშორისო“ ურთიერთობის ენად გამოცხადება მთელი კავშირისათვის გაგებული იქნება რესპუბლიკებსა და ტერიტორიულ გაერთიანებებში, რომელთაც თავიანთი სახელმწიფო ენა აქვთ, როგორც მა-

თი ეროვნული ინტერესების შესახებ და მათი ეროვნული სახელმწიფო ენის გამოყენების სფეროს შევიწროება, როგორც მისწრაფება რესპუბლიკების სახელმწიფო ენათა შემდგომი ასომილიციისაკენ, რაც იწვევს ეკონომიკური არუსულენოვანი მოსახლეობის სწვდრითი წონის სწრაფ ზრდას რესპუბლიკებში.

ეს კი ენააღმდეგება მუხლებრივ ტენდენციას ამ რესპუბლიკათა რეალური სუვერენიტეტისა და ეროვნული დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ.

ამით იქმნება დაძაბულობის ახალი ენები მოკავშირე რესპუბლიკებში, ახალი ენები ნერტილები.

მე მთავრობებთ მეტი სიღინჯისა და თუ გნებავთ, მეტი პროფესიონალიზმისაკენ იმ პრობლემების გადაწყვეტისას, რომლებიც შეეხება ეროვნული ენის სტატუსის განსაზღვრვას და სსრ კავშირში ენობრივი დაგეგმარების, ენობრივი პოლიტიკის საკითხებს საზოგადოდ.

1990 წლის 24 აპრილი.